

*ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ЗАХОДІВ З ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА*

УДК 657.471.65:330.131

**ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ЗАХОДІВ З ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА**

Курган Наталя Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — запропоновано показники для оцінювання у грошовому вимірюванні фактичного економічного ефекту, отри-маного від здійснення заходів з вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством.

Ключові слова — обліково-аналітичне забезпечення, економічний ефект, інтелектуальний капітал, ефективність витрат.

Результативність управління підприємством залежить від якості інформації, яку надають керівництву адміністративні підрозділи – у першу чергу бухгалтерія і планово-економічний відділ. Тому численні рекомендації науковців спрямовані саме на вдосконалення облікового та аналітичного забезпечення управління. Слід відзначити наукові розробки Барановської С. П., Білопольського М. Г., Волощук Л. О., Гудзинського О. Д., Гуренко Т. О., Кірейцева Г. Г., Линник О. І., Маслова Б. Г., Пилипенка А. А., Самородової Н. М., Тичиніної Н. А., Тітаренко Г. Б. Пропозиції вчених щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення є обґрунтованими. Однак для прийняття управлінського рішення щодо впровадження рекомендованих змін до господарської діяльності конкретного підприємства необхідно не лише логічно усвідомлювати перспективні позитивні наслідки, а й оперувати кількісними показниками очікуваних результатів. Науковці приділяють замало уваги вимірюванню економічного ефекту, який отримає підприємство, модернізувавши своє обліково-аналітичне забезпечення згідно пропозицій. Тому є актуальним уточнення порядку оцінювання економічного ефекту від вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Формування повноцінного обліково-аналітичного забезпечення на сучасних засадах комп'ютеризації та інформатизації дозволяє інтенсифікувати інформаційні потоки та модернізувати на цій основі й саме управління. Такі глибокі зміни означають отримання фактичного ефекту, який збільшить фінансовий капітал підприємства, а також додаткового відстроченого ефекту, що генеруватиме приріст інтелектуального капіталу [3]. Невідчутний нематеріальний ефект неможна кількісно виміряти; його отримання прогнозується теоретично або методом Дельфі на основі думок експертів. Натомість фактичний економічний ефект доцільно заздалегідь оцінювати і співвідносити з витратами.

Дослідження наукових праць з проблематики інформаційного забезпечення управління підприємством дозволяє стверджувати, що вчені пропонують такі основні напрямки вдосконалення облікової та аналітичної складових: вдосконалення організаційної структури та перерозподіл інформаційних потоків; оптимізація, автоматизація, комп'ютеризація облікових, аналітичних робіт і документообігу; перегляд, оновлення і перерозподіл функціональних обов'язків працівників бухгалтерії та планово-економічного відділу, уточнення їх посадових інструкцій; підвищення кваліфікації співробітників бухгалтерії та планово-економічного відділу для належного виконання ними оновлених обов'язків.

Пропонується у грошовому вимірі визначати наступні фактичні економічні ефекти від впровадження заходів з вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення: економічний ефект від витрат на заходи з вдосконалення праці робітників бухгалтерії ($E_{P_{O3}}$) та планово-економічного відділу ($E_{P_{A3}}$); економічний ефект у формі прибутку від підвищення кваліфікації кадрів облікового і аналітичного підрозділів (PP_{OA3}); економічний ефект від автоматизації обліково-аналітичних робіт ($E_{B_{BP}}$); економічний ефект від скорочення втрат робочого часу і непродуктивного витрачання часу робітників бухгалтерії і планово-економічного відділу ($E_{CBPЧ}$).

Економічні ефекти від витрат на вдосконалення праці відділу бухгалтерського обліку та планово-економічного відділу ($E_{P_{O3}}$; $E_{P_{A3}}$) підприємство може отримати внаслідок впровадження таких рекомендацій науковців: підвищення кваліфікації фахівців зазначених підрозділів для подальшого створення на цій основі додаткової підсистеми управлінського обліку, вдосконалення посадових інструкцій, перерозподіл оновлених і додаткових

*ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ЗАХОДІВ З ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА*

функцій між робітниками відділів. Економічний ефект від витрат на заходи з вдосконалення праці робітників бухгалтерії пропонується розраховувати за формулою:

$$E_{P_O3} = EE_{ВД_O3} \cdot V_{ВД_O3}, \quad (1)$$

де E_{P_O3} – річний економічний ефект, отриманий внаслідок проведення заходів, запропонованих для вдосконалення облікового забезпечення управління підприємством, грн;

$V_{ВД_O3}$ – сумарні річні витрати на вдосконалення облікового забезпечення, грн;

$EE_{ВД_O3}$ – річна економічна ефективність витрат на вдосконалення облікового забезпечення, %.

До річних витрат на вдосконалення облікового забезпечення слід віднести всі витрати з оптимізації роботи бухгалтерії підприємства, наприклад, витрати на підвищення кваліфікації фахівців цього відділу, а саме: на набуття ними навичок користування автоматизованими обліковими базами даних, на опанування ними прогресивних підходів до калькулювання собівартості, освоєння Міжнародних стандартів фінансового обліку тощо. Річну економічну ефективність витрат доцільно прийняти за 15 %, оскільки, по-перше, вважається прийнятним значення ефективності від 15 % до 50 % [4]. По-друге, лауреат Нобелівської премії з економіки Беккера Г. С. довів, що до 12% – 14% річного прибутку підприємство може отримувати завдяки підвищенню кваліфікації та освіченості своїх робітників [1].

Аналогічно економічний ефект від заходів з вдосконалення праці робітників планово-економічного відділу рекомендується визначати за формулою (2):

$$E_{P_A3} = EE_{ВД_A3} \cdot V_{ВД_A3}, \quad (2)$$

де E_{P_A3} – річний економічний ефект, отриманий внаслідок проведення заходів, запропонованих для вдосконалення аналітичного забезпечення управління підприємством, грн;

$V_{ВД_A3}$ – сумарні річні витрати на здійснення заходів з вдосконалення аналітичного забезпечення, грн;

$EE_{ВД_A3}$ – річна економічна ефективність витрат на вдосконалення аналітичного забезпечення, %.

З іншого боку, економічний ефект від заходів з вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення через підвищення кваліфікації кадрів бухгалтерії і планово-економічного відділу може бути виражений у формі прибутку. Спочатку необхідно визначити питому вагу працівників бухгалтерії й планово-економічного відділу в загальній кількості персоналу підприємства ($ПВ_{БУХ_ЕК}$):

$$ПВ_{БУХ_ЕК} = K_{БУХ_ЕК} / K_{ЗАГ}, \quad (3)$$

де $K_{БУХ_ЕК}$ – кількість працівників бухгалтерії та планово-економічного відділу, чол.;

$K_{ЗАГ}$ – загальна кількість персоналу підприємства, чол.

Далі розраховується сума прибутку, що приходиться на частку робітників бухгалтерії й планово-економічного відділу ($ПР_{ОА3}$), за формулою (4):

$$ПР_{ОА3} = ПР \cdot ПВ_{БУХ_ЕК}, \quad (4)$$

де $ПР$ – прибуток підприємства за досліджуваний звітний період, грн.

*ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ЗАХОДІВ З ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА*

Виконавши розрахунки за формулами (1–4), можна визначити коефіцієнт економічної ефективності з підвищення кваліфікації робітників бухгалтерії та планово-економічного відділу ($K_{ЕФ}$):

$$K_{ЕФ} = E_{\Sigma KB} / (V_{П_БУХ} + V_{П_ЕК}), \quad (5)$$

де $E_{\Sigma KB}$ – сукупний економічний ефект від підвищення кваліфікації підрозділів, що здійснюють облікове й аналітичне забезпечення; сума ефекту від вдосконалення облікового забезпечення (E_{P_O3}), ефекту від покращення аналітичного забезпечення (E_{P_A3}) та прибутку, отриманого завдяки впровадженню рекомендацій щодо оптимізації обліково-аналітичного забезпечення ($ПР_{OAZ}$);

$V_{П_БУХ}$; $V_{П_ЕК}$ – витрати на підвищення кваліфікації робітників облікового й аналітичного відділів.

Суттєвий ефект надає автоматизація облікових та аналітичних робіт. Даний економічний ефект пропонується визначати за формулою (6):

$$E_{B_BP} = \left[\left(\frac{\Phi_1}{\Phi_2} - 1 \right) \cdot K \cdot ЗП_{сер} \right], \quad (6)$$

де E_{B_BP} – економія витрат з оплати праці за рахунок умовного вивільнення робітників, зайнятих виконанням облікових й аналітичних робіт у ручному режимі, грн.;

Φ_1 , Φ_2 – фонд робочого часу в середньому на 1 робітника відповідно до та після раціоналізації, людино-годин;

K – кількість робітників до раціоналізації, чол.;

$ЗП_{сер}$ – середньогодинна заробітна плата одного робітника, грн.

Вдосконаливши організацію документообігу й інформаційних потоків, керівництво оптимізує витрачання робочого часу працівниками бухгалтерії та планово-економічного відділу, отримавши від цього економічний ефект [2]. Для розрахунку економічного ефекту від скорочення втрат робочого часу і непродуктивного витрачання часу робітників бухгалтерії і планово-економічного відділу пропонується формула:

$$E_{CBPЧ} = NB \cdot K_{CHB} \cdot ФРЧ \cdot ВЛГ_{сер}, \quad (7)$$

де $E_{CBPЧ}$ – економія витрат від скорочення втрат робочого часу і непродуктивного витрачання часу робітників бухгалтерії і планово-економічного відділу;

NB – скорочені втрати і непродуктивні витрати часу роботи робітників бухгалтерії і планово-економічного відділу під час робочого дня, год.;

K_{CHB} – кількість працівників, які скоротили витрати робочого часу;

$ФРЧ$ – річний фонд робочого часу на одного робітника, дні;

$ВЛГ_{сер}$ – середньорічна вартість однієї людино-години, грн.

Таким чином, запропоновано порядок оцінювання фактичних економічних ефектів від вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Подальші розробки будуть присвячені оцінці змін в інтелектуальному капіталі внаслідок таких вдосконалень.

Список використаної літератури

1. Беккер Г. С. Человеческое поведение : экономический подход. Избранные труды по экономической теории. Пер. с англ. / сост., науч. ред., послесл. Р. И. Капелюшников ; предисл. М. И. Левин. – М. : ГУ ВШЭ, 2003. – 672 с.

2. Гонtareва І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств : монографія / І. В. Гонtareва. – Х. : Інжек, 2011. – 480 с.

*ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ЗАХОДІВ З ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА*

3. Курган Н. В. Досягнення синергетичності господарської діяльності як фактор пріоритетності інноваційного типу розвитку підприємства / Н. В. Курган // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2011. – № 1 (45). – С. 143–151.

4. Лисенко Ю. В. Ефективність використання управлінського персоналу машинобудівних підприємств : дис... кандидата екон. наук : 08.00.04 / Ю. В. Лисенко. – Запоріжжя, 2008. – С. 67.

Автори

Курган Наталя Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, ХНЕУ
ім. С. Кузнеця
(natalia.kurhan@hneu.net)